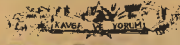

Bütün ülkelerin
proleterleri birleşin!Karkêren hemû
wefatan yekbin!
İŞÇİNİN SESİ
Devrim ve
sosyalizm için
örgüt seferberliği!Yıl:8, Sayı:214-215
1 Kasım 1982
ÇEK-AL

Gerçekten demokratik bir anayasa işçi sınıfının ellerinde yükselecektir

Gerçekten demokratik bir anayasayı ancak işçi sınıfı getirebilir.

*Demokratik bir devlet burjuvazi için korkulu rüyaya,
işçi sınıfı için bir zorunluluktur.*

*Demokrasiyi sonuna kadar, tam geliştirmeden
işçi sınıfı komünizme ilerleyemez.*

*Faşist anayasaya referandumda hayır demekle kalmayalım,
kavgada gerçek demokrasiye evet diyelim.*

Emine Engin

Anayasa referandumu yaklaşıyor. Bu yazıda önce çok kısa olarak anayasanın niteliğine, sonra cuntayı referanduma zorlayan nedenlere ve asıl olarak anayasa tartışması - referandum konusundaki tutumlara, bunların altında yatan mantığa değineceğiz.

Anayasa ve Referandum üzerine

1. Baskı ve korku yasası

Anayasa taslağını okuyunca iki temel özellik göze çarpıyor. Birincisi, demokratik hakların tümünden yok edilmesidir. İkincisi, yürütmenin mutlak otoritesidir.

Tüm toplumu yürütmenin altında örgütlemeyi amaçladıkları için, anayasa, devleti ve onun ekonomik-toplumsal her alana uzanan kollarını doğrudan yürütmeye bağlıyor. Anayasada sözü

geçen göstermelik yasama ve yargı organlarının göstermelik bağımsızlığı, yürütmenin bu mutlak otoritesini sözde gizlemeye bile yetmiyor.

Faşist anayasa taslağının bir başka özelliği de olağan mantığının olağanüstü hal olmasıdır. Bu, geçmişte yaşanmış yüksek sınıf savaşlarının, devrimci durumun korkusunu ayna gibi yansıtıyor. Yalnızca geçmişin korkusunu yansıtmakla da kalmıyor. Faşizmin bugün üzerinde oturduğu, ekonomik toplumsal sorunlarla kaynayan yapı temelinde yeni bir devrimci durumun doğmasından duyulan korku da anayasada yansımaktadır.

Bu korku, anayasada yansıdığı gibi, faşist cuntanın referandum yapma zorunluluğunu hissetmesinde de bir etken olmuştur. Bunu biraz açalım.

2. Referandum manevrasının nedenleri

Bir kez, faşist cuntanın üzerinde oturduğu ekonomik-toplumsal yapıdaki sorun-

lar gerçekten çok derindir. Hiçbir manevra alanı yoktur. Çözüm, küçük bir azınlığın uzun süre, ağır şiddet uygulamasını gerektirmektedir.

İkincisi, faşist darbe yapıldığında, direniş olmadı ama teslim de olunmadı. Faşist cunta, yığınlarda karşı-devrime inanç olduğu için değil, öznel ögenin geri kalışı yüzünden beliren devrime inançsızlık nedeniyle ayakta kalabildi. Birinciyle de bağlı olarak, faşizmin, yaptıklarıyla, yığınlarda karşı-devrime inanç yaratmaktan çok, devrime olan inançsızlığı giderici etkide bulunması büyük bir olasılıktı. Bu, geldiği günden beri faşist cuntanın üzerinde bir kabustu.

Üçüncüsü, faşizm ordu eliyle getirildiği için, yeni bir devrimci durum patlak verince, devletin en önemli aygıtı doğrudan ateş altında kalacaktır.

Dördüncüsü, gerek ekonomik toplumsal sorunlarla, gerek içerde tabansızlığıyla bağlı olarak, faşist cuntanın dış desteğe büyük gereksinimi vardır. Yabancı kamuoyuna hoş görünme, bu

desteği kolaylaştırır.

Daha da sayılabilir. Bu gibi nedenlerle, cunta, hem içe, hem dışa hoş gözükecek, aynı zamanda faşizmin üzerine sivil bir örtü örtmeye, orduyu göz önünden bir adımcık geri çekmeye yarayacak siyasal manevralara başvurmak zorunda kaldı. Referandum bunun başta gelen örneklerindedir.

3. Referandum cunta için riskli bir manevradır

Referandum, faşist cuntanın, içinde bulunduğu güçlükler karşısında giriştiği bir siyasal manevradır. Anayasa çevresinde göstermelik bir tartışma ve silahların gölgesinde bir referandumla, hem "demokratiklik" izlenimi yaratılmaya, belli bir buhar boşaltılmaya çalışılacak, hem de ordu geri çekilmiş gösterilecek.

Bunlar manevranın bir yönünü oluşturuyor. Ancak bu manevra, iki tarafa da kesen bir kılıç gibi, faşizm için aynı zamanda büyük bir risk taşımaktadır:

Faşist diktatörlük, ekonomik toplumsal sorunları çözerek değil, bunların sonuçlarının açık siyasal savaşımında yansımaları engelleyerek devrimci durumu bastırdı. (Böyle olmasa zaten faşizm gerekmezdi ve "bastırdı" sözünü kullanmazdık.) Sorunları çözme çabasıyla, geniş kesimlerde yeni yeni hoşnutsuzluk tohumları ekti.

Tam böyle bir ortamda, anayasa referandumunu, tartışması ve oylaması göstermelik sınırlarda tutulmak da istense, ekonomik toplumsal sorunlarla açık siyasal savaşım alanı arasında, faşist cuntanın kendi eliyle açmak zorunda kaldığı küçük bir deliktir. Manevranın amacı, bu deliği denetim altında tutarak buhar boşaltmaksa, riski de buharın deliği parçalayıp atmasıdır. Faşist cunta, yığınların siyasetle ilgilenmesini her yoldan yasaklarken, yaptığı siyasal manevrayla, kafaları kendi eliyle, anayasa gibi doğrudan devletin işleyişiyle ilişkin, bu açıdan temel bir siyasal alana çeviriyor.

Bu durumu iyi anlayabilirsek, anayasa ve referandum konusunda doğru tutumun önemini de daha iyi kavrayabiliriz.

II

Referandumda tutumlar

Şimdi sol güçler arasında anayasa tartışması ve referandum konusundaki tutumlara bakalım. Tutumları guruplamadan sıralayacağız, belli noktalara dikkati çekeceğiz, sonra çıkan anlayışlar üzerinde ayrıca duracağız.

1. Menşevik kanat

Bilindiği gibi menşevikler anayasaya hayır diyorlar, referandumda hayır oyu kullanılmasını savunuyorlar. Ama onları asıl belirleyen hayır demeleri değil, hayır derkenki mantıklıdır.

N. Gürel'in Eylül *Atılım*'ında "Coşukulu görevler bizi bekliyor" başlıklı bir yazısı çıktı. Bu yazıda "görevlerimiz" şöyle anlatılmış:

"...Görevimiz yığınların savaşarak, somut eylemlerle anayasa referandumuna hazırlanmalarına öncülük etmektir. Yığınların nabzını elde tutarak, onlarla birlikte savaşarak, küçük-büyük, dar-geniş demeden onları somut eylemlere özendirme. Onların, eylemin daha üst, daha geniş biçimlerine geçmeden, bunu göze almadan, istemlerine ulaşmanın olanaksız olduğunu kendi deneyleriyle görmelerini sağlamaktır. Bu somut savaşımın içinde daha ileri istemleri formüle etmek, yaygınlaştırmaktır."

Görüldüğü gibi, yazıda süreç içinde yükselmesi için çalışılan birşey var. Bu ilk bakışta eylem biçimleri gibi geliyor. Ama dikkatli okununca, yükselenin istemler olduğu ortaya çıkıyor. Önce somut, küçük istemler için "savaş", sonra giderek daha ileri istemler formüle etmek. Bu aşamalı bilinç teorisi, şu sözlerle daha iyi açığa çıkıyor:

"...Bugün 'cunta koşullarında yığın eylemi yapılamaz' biçimindeki sağ akımlarla yığınların gündemlerine aldıkları her yaktıcı sorun karşısında 'Bu ancak devrimle çözülür!' şablonuyla somut devrimci savaşımın yan çizen 'sol' akımlar, yığınları anayasa savaşımından uzak tutmada birleşiyorlar.

"Örneğin; *İşçinin Sesi*'ne bakalım."

İşçinin Sesi, yığınları anayasa savaşımından uzak tutmaya çalışmadığına göre, N. Gürel'i rahatsız eden başka birşeydir. Anayasa savaşımını devrime bağlamak "somut devrimci savaşımından", yani reformist savaşımından uzak çizmek oluyor!

Kısacası, menşevikler devrimin propagandasını ilerideki savaşımın içinde formüle edeceklermiş, şimdi "somut" devrimci savaşım vereceklermiş. Öyle de yapıyorlar.

2. TİP

Menşevik mantığı daha açıkça dile getiren *Çark Başak*, Temmuz 1982 tarihli 13. sayısında şunları yazıyor:

"...Demokratik güçler, 'tekellerin anayasasına hayır!' demelidir. Çünkü bu 'anayasa', cuntaya karşı olan tüm güçlerin üzerinde buluşabilecekleri en geniş eylem birliği alanıdır."

Yığınlara devrimci bilinç vermek gibi bir kaygusu olmayan bu anlayışın amacı geniş bir eylem birliğidir. CHP'nin bazı

kanatlarını da birliğe katmak için, yazı, bu kanatları "safça bir değerlendirme yaparak", cuntayla uzlaştıkları için eleştirip, düzeltmeye çalışıyor. Ayrıca, birliğin temelini de, 1961 Anayasası'nın demokratik özünü koruyup geliştirmek olarak koyuyor. Böylece temelsiz bir birlik öneriyor. 1961 Anayasası'nda demokratik öz olmadığına göre, bu birlikte de temel olmuyor.

Yazının menşevik mantığı açığa çıkarılan asıl yönü, anayasaya hayır ile devrimci savaşımın ilişkisini koyuşudur:

"Diğer yandan, 'anayasaya hayır!' diyen güçlerin kararlılıklarını birleştirme çalışmalarında başka bir uçta filiz vermeye eğilimler de görülmektedir. Henüz açıkça ortaya çıkmamakla birlikte, 'anayasaya hayır!' eylemini küçümsemek, bu eylemi diğer ve çok önemli olan görevlerle karşı karşıya getirmek şeklinde kendisini göstermektedir. 'Anayasaya hayır!' demenin doğru olduğu belirtilmektedir. Fakat hemen sonra 'anayasaya hayır demek yetmez' denilerek, diğer ve önemli olan görevlerin sıralanmasına geçilmekte ve bu kadarla yetinilmektedir. 'Anayasa' konusundaki tutum, eğer başka bir gerekçeye dayanılmamışsa, bu, potansiyel muhalefetin gelişmesine, giderek etkinleşmesine nesnel olarak katkı sağlamayacaktır. Ayrıca kitlelerin kararlılıklarını birleştirici olmayacağı gibi, ortaya çıkan demokratik olanakları küçümseme eğilimlerine de güç katacaktır.

"Hiç kuşkusuz, diğer devrimci görevleri, daha derin ve kalıcı bir örgütlülüğe kavuşabilmek için çabaları yoğunlaştırmanın, koşulların elverdiği tüm savaşım araçlarını sağlama, bulma ve kullanıma hazır duruma getirmenin önemi asla küçümsenemez. Bunun gerekli kıldığı çalışma, asla ertelenemez. Fakat bu, demokrasi için savaşım alanındaki görevlerle de çelişmez. Tam tersine, kitlelerle kenetleştiği, onların hareketlenmesine ve etkinleşmesine güç katabilir duruma geldiği, yol gösterebildiği oranda belirtilen görevlerin yerine getirilmesi kolaylaşabilir."

Yani, "anayasaya hayır demek yetmez" diye sorun devrim propagandasıyla bağlandığı an, bu, muhalefeti zayıflatıcı, demokratik olanakları küçümseyici eğilimdir. Devrimci savaşım asla küçümsenmez ama şimdi anayasa için eylem birliği gerekir. Devrim savaşımıyla demokrasi savaşımı karşı karşıya koymamak(!) için, demokrasi savaşımında reformist olup, ılımlı belgilerle en geniş kitleleri toplayacaksınız, sonra bu kitleleri devrim savaşımına kolayca aktarıp, demokrasi savaşımını devrim savaşımına bağlarsınız(!)

Kısacası, TİP, şimdi anayasa konusunda yürüttüğü "demokrasi" savaşımıyla kitleleri toplama aşamasındadır. Topladıktan sonra kitleleri devrim savaşımına bağlayacakmış.

3. TSİP

TSİP, referandumda hayır oyu kullanmasını öneriyor. *Siyasi Demokrasi Program Taslağı*'nda, hedef olarak açıkça 12 Eylül öncesini alan bir "demokrasi" cephesi önererek, CHP'yi de cepheye katarak, yalnızca anayasa konusunda değil, demokrasi savaşımına ilişkin tüm anlayışını sergilemişti. Biz burada, TSİP'in anayasa konusunda ilginç bir çelişmesine dikkati çekmekle yetineceğiz.

TSİP'in göçmen işçiler için çıkardığı *Dayanışma* gazetesinin 12. sayısının 3. sayfasında şöyle deniyor:

"...Bugün ülkede doğru dürüst bir tartışma ortamı yoktur. Zaten, kim ne söylese söylesin sonunda kararı cunta verecek olduktan sonra, aslında ortada tartışılan birşey yok demektir. Bu bakımdan 70 numaralı yeni yasaklamaların kapsamına kimin girip kimin girmediği önemsizdir. Bugün anayasa tasarısı üzerinde söz edebilenler de sadece cuntanın isteğini yerine getirmektedirler: 52 numaralı emirname yerine 70 numaralı emirnamenin getirilmesinde olduğu gibi, sanki özgür bir tartışma ortamı varmış havasının yaratılmasına alet edilmektedirler. Üstelik, ne kadar çok söz ederlerse cuntanın son sözü söyleme hakkını o kadar kabullenmiş, onaylamış olmaktadır."

Bunu okuyunca beklenen, anayasa konusunda hiç söz edilmeyeceğidir. Oysa *Kitle*'nin birçok sayısı, *Dayanışma*'nın başka sayıları, hatta aynı sayısının baş sayfası anayasayla doludur. Böylece TSİP "cuntanın isteğini mi" yerine getiriyor, "tartışma ortamı varmış havasının yaratılmasına" bilerek alet mi oluyor, biz anlayamadık.

4. TKP(B)

Bu hareketin tutumunu, hareketin kendisi siyasal yelpazede dikkate değer bir yer tuttuğu için değil, taşıdığı komünist adıyla siyaseti arasındaki ilgisizliği gösteren bir örnek olsun diye aktaralım.

İşçi Gerçeği gazetesinin Temmuz-Ağustos 1982 tarihli sayısında şöyle deniyor:

"Açıktır ki, bu taslak işçi sınıfımızın ve halklarımızın isteği değildir. Bu girişime şiddetle karşı çıkmalı ve onu reddetmeliyiz.

"Cunta halklarımıza evet ya da hayır gibi bir seçimde bulunmayı dayatmaktadır... Ancak şurası bilinmelidir ki, böylesi bir tercihte bulunmak faşist askeri cuntayı meşrulaştırmakla eşanlamıdır. Bu durum ilerici, demokratik ve komünist çevreler ve örgütlerce enine boyuna tartışmalı ve bundan sonra nasıl bir tutum takınılması gerektiği tesbit edilmelidir.

"Faşist cuntanın halklarımıza getire-

ceği hiçbir şey yoktur. Onların bir anayasa yapma ve halkoyuna sunma hakkı da yoktur!"

Burada elle tutulur tek fikir, referandumda evet ya da hayır demenin cuntayı meşrulaştıracağıdır. Ne yapmak gerektiğine ilişkin olarak ise güzel bir yuvarlaklık örneğidir: Tartışıp tutum saptamak. Ancak bu yuvarlaklık içinde, hayıra yer olmadığına göre tartışıp tartışıp ancak boykot kararı alınabilir. Yazı bunu tek alternatif olarak getirdiği halde, açıkça savunma ve sorumluluğunu üstlenme cesaretini bile gösterememiş! Bu da böyle bir "tutuma" örnek.

5. PKK

Serxwebûn'dan *Demokrat Türkiye*'nin aktardığı yazıda, PKK'nın görüşleri özetle şöyle dile getiriliyor:

"...İğrenç demagogilerle bezenmiş, gülünç bir anayasa tartışması başlatan sömürgeci faşist Türk burjuvazisi, ne yazık ki bu oyununa, böyle bir oyuna alet olmaktan ötürü en başta kendileri zarar görecektir olan burjuva, küçük burjuva ve hatta sosyalist geçinen birçok çevreyi de alet etmiş bulunmaktadır.

(...)
"... Ezilen sınıfların ve halkların kendi programlarında dile getirdikleri ve kendi sınıf çıkarlarını yansıtan belli bir hukuk anlayışları vardır. Ancak programlarını uygulama imkanını yaratan iktidara sahip olmadıkça, bunların tasaridan öteye bir değeri olamaz.

"Bu gerçeğin Türkiye ve Kürdistan devrimci-demokratik güçleri tarafından kavranması, hiçbir maddi zemini olmayan ve devrim sonrası bir sorun olarak kavranması gereken anayasanın, bu aşamada, yani koşulların devrimi kesin bir zorunluluk haline getirdiği, devrimci mücadele olmaksızın herhangi bir gelişme sağlamanın imkansız olduğu bir ortamda gündeme alınıp tartışılmasının, somut hiçbir sorunu çözmeyeceği gibi, hedef şaşırtıcı ve daha çok düzenin meşrulaştırılmasına hizmet edeceği gerçeğinin bilince çıkarılması açısından son derece önemlidir.

"...Nasıl bir anayasa? '1961 Anayasası mı? Fransız 5. Cumhuriyet Anayasası mı?' tartışmaları, ya da, anayasayı reformcu bir takım gerekçelerle eleştirip, onu iyileştirmek amacıyla yürütülen tartışmalar, kısaca onu teşhir edip, halklarımızın önüne devrim sorununu koymayan bu konudaki tüm tartışmalar, faşizmin meşrulaştırılmasına hizmet eden gerici tartışmalardır. Türkiye ve Kürdistan halklarının gündeminde, anayasa değil, devrim sorunu vardır.

(...)
"...Türkiye ve Kürdistan devrimci-demokratik güçlerini bekleyen görev, kendi ülkelerinin devrimini örgütlemek, gerekli iç ve dış ittifaklarını gerçekleştirerek kendi demokratik halk iktidarlarnı yaratma mücadelesini yükseltmek-

tir. Bu nedenle tüm tartışmalar ve dikkatler sahte anayasa yutturmacalarına değil, devrim sorunlarının kavranılması ve devrim programlarının hayata geçirilmesine yöneltilmelidir."

Kuşkusuz, bu tutum, devrim olsun diye şiddetli bir istek dile getiriyor. Ama, bu isteğin nasıl gerçekleştirileceğine ilişkin olarak çok sayıda karışıklık da içeriyor. PKK ile yürekten paylaştığımız devrim isteğinin gerçekleşmesi açısından ve konumunu koyarkenki açık sözlülüğüne dayanarak, karışık bulduğumuz noktalara biz de açıkça değineceğiz.

Yazıda, anayasayı reformcu bir konumdan tartışmanın faşizmi meşrulaştırmaya hizmet ettiği söyleniyor ki bu doğrudur. Anayasa taslağını yamamaya yönelik reformcu "eleştiriler" bunu doğrudan yapıyor. Anayasaya hayır deyip de anayasa "savaşımını" devrimci savaşa bağlamayan tutumlar ise dolaylı olarak aynı hizmeti görüyor.

Yazıda anayasayı reformcu bir konumdan tartışmanın tek alternatifi, konuyu gündeme almamak, tartışmamak, *bunun yerine* devrim sorunlarının kavranılması, devrim programlarının hayata geçirilmesidir. *Bugün* konunun gündeme alınıp tartışılmasının, nasıl tartışıldığına bakmadan, yine düzeni meşrulaştırmak anlamına geldiği söyleniyor. Bunun mantıksal sonucu referandumda boykot önermektir.

Burada iki nokta var. Birincisi, bugün içinde yaşadığımız koşullara ilişkindir. Yazıda, halklarımızın çıkarları açısından devrimin bir zorunluluk olmasıyla, devrimin nesnel koşullarının, yani devrimci durum olması birbirine karıştırılıyor. Ülkede ileri düzeyde bir devrimci durum olsa, gerçekten anayasa gibi bir konuyu gündeme almak yanlış, referandumda boykot önermek doğru olabilir. Ama bugün yoktur.

İkincisi, genel anlayışa ilişkindir. Yazıda devrim sorunlarının kavranılmasıyla, ülkede öne çıkan çeşitli siyasal sorunların *devrimci bir anlayışla* kavranılması arasındaki bağ görülmüyor. Ya devrim sorunları kavranılacak, ya da bir konu tartışılacaksa, hemen somut çözümün maddi zemini olacak. Yani ya devrim sorunları kavranılacak, ya da demokratik istemler reformcu bir konumdan ele alınacak. Oysa, doğrusu, demokratik istemleri devrimci bir yanışımla ele alıp, bunları devrime bağlamak ve devrimci savaşımı yükseltici yönde kavratmaktır.

Yazıda "devrim sorunlarının kavranılması" da devrimci propagandanın önemini küçülten bir anlam kazanıyor. Programlar, iktidara sahip olana kadar tasaridan öteye değer taşımazlar, anayasa devrim sonrası bir sorundur, tartış-

mak somut hiçbir sorunu çözmez, devrim programları hayata geçirilmelidir, deniyor.

Böyle olunca, devrim programlarının ya da demokratik istemleri devrimci bir yaşayışla ele almanın, somut deneyimlerle beslenerek yığınları ikna etmedeki propaganda işlevi gözden kaçıyor. Devrim programları ya da herhangi bir demokratik istemi devrimci yaşayışla ele almak, *yalnızca* uygulanınca değer kazanıyor, uygulanabilmesi için verilen savaşımında taşıdığı değer görülüyor.

Bu anlayışla, bugün, gerçekten demokratik bir anayasa önererek, bunun propagandasını yaparak, devrim sorununa ta kendisinin gündeme getirildiği anlaşılıyor. Yazıya göre anayasa tartışılırsa, hemen somut sonucu da alınmalıdır. Oysa örneğin, ulusların ayrılma hakkı da pratikte ancak devrimle elde edilebilir bir demokratik haktır. Devrim sonrası bir sorundur. Ama bu hakkın elde edilmesi için bugünden sürekli propagandasını yapmak gereklidir.

6. Dev-Yol

Devrimci İşçi'nin 17. sayısında, Dev-Yol'un anayasa tartışması ve referandum hakkındaki görüşleri şöyle dile getiriliyor:

"Burjuva liberalleri ve reformistler hâlâ bütün olup bitenleri yasaların savaşı olarak göre ve göstere dursunlar, egemen sınıflar şimdiden gelecekte devrimci halk güçlerine karşı sürdürecekleri savaşın yasalarını oluşturuyorlar. Hazırlıkları yapıyorlar, düzenlerini tahkim ediyor, bütün cephelerde onarıyor ve güçlendiriyorlar.

"İşte böylesi siyasal ve toplumsal bir zeminde gündeme getirilen işçi sınıfının ve emekçi halklarımızın taraf olmadığı anayasa tartışmaları platformunda ve referandumda devrimcilerin görevleri nelerdir?

"Halk güçlerinin taraf olmadığı egemen sınıfların böylesi dayatmaları karşısında yapılması gereken şey halkın silahlı direniş hareketini yükselterek cevap vermektir. Fakat günümüz koşullarında devrimci hareketler, yedikleri büyük darbeler, verdikleri ağır kayıplar ve yaşanan yenilginin kitlelerde yarattığı gerileme nedeniyle, siyasal gelişmeleri belirleme ve etkileme durumunda değildirler. Dolayısıyla, bugün bizlerin temel görevi, anayasa tartışmalarıyla oyalanmak yerine askeri-faşist yönetime ve onun süreci içinde alacağı çeşitli biçimlerle karşı halklarımızın uzun dönemli birleşik devrimci direniş mücadelesini örgütleme amacına yönelik olarak hareketimizin önünde duran parti ve cephe görevlerini (devrimci hareketimizi partiyi yaratma hedefine yönelik olarak yeniden örgütleme ve bugün 8 devrimci gurubun katılımıyla kurulan FKBCD'yi tüm halk güçlerini örgütleyip seferber

edecek biçimde yaygınlaştırma, genişletme ve maddi bir güce dönüştürme görevlerini) birbirleriyle bağlantılı bir biçimde yerine getirmek için mücadelemizdir. Ama bu, hiçbir biçimde cuntanın anayasa dayatmasını sessiz kalarak onaylama biçiminde anlaşılmalıdır. Nasıl ki cunta ile onun anayasasını tartışarak anayasa tartışmalarına katılmak cuntayı onaylamak anlamına geliyorsa, sanki bu tartışmalar hiç olmayormuşcasına davranmak, cuntanın referandum ile bugünkü rejimin değişik biçimler altında kurumsallaştırma çalışmalarını kitlelere zorla onaylatma uğraşısı karşısında hiçbir şey söylememek, hiçbir siyasal tavır geliştirmek de aynı anlama gelir.

"Bizler, içinde bulunduğumuz objektif ve subjektif koşulların gereklerine uygun biçimlerde ulaşabileceğimiz en geniş halk kesimlerine anayasa tartışmalarının ne anlama geldiğini açıklamak, cuntaya ve onun anayasa dayatmasına karşı çıkmak gerektiğini ve sorunlara gerçek çözümün halkın doğrudan yönetimini, sosyalizmi hedefleyen halk demokrasisini gerçekleştirecek devrimde olduğunu kavratmak, ve en başta alternatif demokrasi anlayışımız olmak üzere devrimci görüşümüzü yaymak için çalışmalıyız. Devrimciler olarak, kitlelere, halkın cuntayı onaylamadığını göstermesi için, referandum günü ya hiç sandık başına gitmeyerek ya da eğer bunun koşulları yoksa sandığa gidip hayır oyu kullanarak 'Cuntaya hayır! Onun anayasasına hayır!' deme çağrısında bulunmalıyız.

"Sonuç olarak, cuntanın anayasası karşısında takınılacak tavır sorunu, bizler için tali bir sorundur. Bizler için asıl sorun cunta ve ona karşı takınılacak tavidir. Bizler, cuntaya karşı mücadelenin zorlu görevlerini yerine getirmekle yükümlüüz ve bu doğrultuda mücadele etmeliyiz. Anayasa referandumunu, direniş mücadelesinin hedeflerinin açıklanması ve bu mücadelenin bizlere yüklediği zorunlu görevlerin yerine getirilmesi çalışmalarını ilerletildiği bir platform olarak kavramalıyız."

Burada, anayasa referandumunu devrimci görevlerin yerine getirilmesi çalışmalarının ilerletildiği bir platform olarak görme anlayışı doğrudur. Ancak, referandumda önerilen tutum bulanıklığı da dahil olmak üzere, yazıda çeşitli karışıklıklar vardır.

Bir kez, burjuva liberalleri "egemen sınıflar" içinde, bu düzenin sahipleri arasında sayılmıyor. Türkiye'de tek bir egemen sınıf vardır. Bu, burjuva liberallerini de içeren burjuvazidir.

Sonra, işçi sınıfı ve halk güçlerinin taraf olması karışık bir anlam içermektedir. Halk güçleri ancak egemen sınıflar olarak tanırsa taraf oluyorlar ve taraf oldukları zaman silahlı direniş hareketini yükseltmiyorlar. Ancak taraf olmadıkları dayatmalarla karşılaştıkla-

rında silahlı direniş hareketini yükseltiyorlar. Burjuva liberallerinin egemen sınıflar içinde sayılmadığı bugünkü düzen değişip de yerine halk güçlerini de "taraf alan" bir burjuva demokrasisi gelirse, silahlı direniş gereksinimi kalmayacak mı?

Bir başka nokta. Yazıda, içinde bulunduğumuz objektif ve subjektif koşulların gereklerine uygun biçimde çalışmalıyız deniyor. Objektif koşullar içinde, "yaşanılan yenilginin kitlelerde yarattığı gerileme" de sayılıyor. Ondan sonra referandumda ya boykot ya hayır gibi iki ayrı objektif durumda önerilebilecek öneri birlikte sayılıyor. Kitlelerde gerileme varsa boykot önerilemez.

Objektif koşullar doğru konduğu halde, önerinin buna uymaması ve bulanık bırakılması, anayasa konusunda doğru bir öneri yapmanın öneminin derinlemesine kavranmadığını gösteriyor. Demokrasi savaşımının devrim amacına ulaşmada taşıdığı gerçek, büyük önem anlaşılammış, ikisi kopuk ele alınıyor.

Yazıda temel görev anayasa tartışmasıyla oyalanmak yerine halklarımızın devrimci direniş mücadelesini örgütlemektir, deniyor. Cuntanın anayasası karşısında alınacak tutum bizler için talidir, asıl sorun cunta karşısında takınılacak tavidir, deniyor.

Devrim sorununa bağlanmayan bir anayasa tartışması kuşkusuz oyalanmadır ama yazıda sorun yalnızca bu değildir. Halkın uzun erimli devrimci direniş mücadelesini örgütlemenin, bu temel görevin, ancak yığınların demokratik istemlerini bu göreve bağlayarak gerçekleştirilebileceği anlaşılıyor. Devrimci bir yaşayışla anayasayı tartışmak, gerçekten demokratik bir anayasa istemini öne sürmek, uzun erimli devrimci savaş için gereklidir.

Sonra cunta karşısında alınacak tutum da, cuntanın anayasasından işkencesine, dayattığı pahalılıktan işsizliğe vb. bir dizi demokratik istemi devrimci bir yaşayışla ele almakla oluşur. Cuntaya tutumla, anayasasına tutum birbirinden kopuk değildir. Tam tersine demokrasi savaşımını devrime bağlamanın ta kendisidir.

Devrimci İşçi, objektif koşulları doğru formüle ettiği halde, bununla tutarsız ve bulanık öneri getirerek, devrim savaşımıyla demokrasi savaşımı arasındaki bağı anlayışında eksiklik olduğunu yansıtır. Bununla bağlı olarak, objektif koşullarla tutarlı tavır alınmadığına göre, subjektif koşullara göre tavır alınmış oluyor. Açıkçası, çeşitli hareketlerin tutumlarına göre tavır belirleniyor. Bu nedenle, anayasayı tartışmak oyalanma, susmak anayasa gibi çelişik sözler ediliyor.

Alınan tutum, “anayasa değil devrim”, “devrim değil anayasa”, “anayasa kavgasını devrime bağlayalım” diye özetlenebilecek iki yanlış ve bir doğru anlayışın karışık izlerini taşıyor. Farklı örgütlerin farklı tutum ve anlayışlarının olması doğaldır. Önemli olan, bu farklılıkları tartışmayı da, halklarımızın uzun erimli devrimci savaşımını ilerletici yönde, anlayışla sürdürebilmektir.

III

Yanlış tutumların altında yatan yanlış anlayışlar

Şimdi anayasa referandumuna ilişkin alınan tutumların altında yatan çeşitli yanlış anlayışları daha yakından görelim.

Önce, tartışmaya ya da referanduma katılmanın düzeni meşrulaştıracağı görüşünü, sonra “anayasa değil devrim”, “devrim değil anayasa” diye beliren tutumların ortak yanlış kökenini ele alalım.

1. Meşrulaştırma kaygusu

Meşrulaştırma görüşünün dört tane gerekçesi akla geliyor:

1. Burjuva demokrasisi meşrudur, orada seçimlere katılınır ama faşizm meşru değildir, referanduma katılmak sanki meşruymuş izlenimini yaratır.

2. Burjuva devletinin hiçbir biçimi altında seçim, parlamento vb. kurumlardan yararlanılmaz.

3. Devrim zorunludur, bu zorunluluk için yüksek savaşım gereklidir, öyleyse boykot.

4. Yiğınlar ekmek derdinde, anayasa onları ilgilendirmiyor, anayasayla değil, yiğınların sorunlarıyla ilgilenebilir.

Bunları kısaca yanıtlayalım.

1. Meşruluk sınıf çıkarlarıyla bağlıdır. Hiçbir burjuva devleti işçi ve emekçilerin çıkarları açısından meşru değildir. Ancak burjuvazi çeşitli yollardan bu konuda yanlışlar yarattığı için, komünistler, bu yanlışları düzeltmek, yiğınları bilinçlendirmek, burjuva devletinin meşru olmadığını göstermek için bu devletin şu ya da bu platformundan yararlanırlar. Bu anlayışla yararlanınca, zaten yararlanma meşrulaştırıcı bir anlam taşıyamaz.

Bu yanlış, küçük burjuva “solu” dediğimiz özde sağ bir yanıştır.

2. Yiğınlar yanlış içinde oldukları için kendileri açısından meşru olmayan bir kurum meşru olarak görüyorlarsa, hem en geniş yiğınlara doğruları duyurabilmek, hem de bu kurumun halk

düşmanı niteliğini o kurumun işleyişiyle somut sergileyebilmek açısından, parlamento vb. platformlardan yararlanmayı reddetmek yanıştır.

Bu yanlış, Lenin’in işçi solu dediği türden, bilinçli işçilerin herkesi bilinçli varsaymaları anlamına gelen bir yanıştır. İçeriği soldur ama biçimde işlenen yanlış, yiğınlardan uzak durmayı getirdiği, düşmanın işine yaradığı için, son çözümlemede içeriğini de sağa çeker.

3. Bu yanlış, devrimin zorunluluğuyla, nesnel koşulların varlığını birbirine karıştırmaktan kaynaklanır. İsteklerle durumların serinkanlı değerlendirmesi birbirine karıştırılmaktadır.

Devrimci savaşımı yükseltmek istiyorsak, nesnel durumu serinkanlı değerlendirmeye işe başlamak gereklidir. Eğer önemli bir azınlık bile, burjuva devletinin parlamento, seçim, referandum gibi bir kurumuna inançla bakıyorsa, boykot önerilemez.

Boykot, ülkede açık sınıf savaşımı ülke çapında ilginin ana odağı olduğu zaman önerilir. Böyle bir koşulda, ille de seçimden yararlanacağım demek, ilgi odağını geriye çekmektir, oportünizmdir, düzeni meşrulaştırmak anlamına gelir. Ama böyle koşullar yoksa, boykot önermek, referandum platformundan gerçekleri açıklamak için yararlanmamak, yiğınları burjuvazinin etkisine terk etmek, düzeni meşrulaştırmak demek olur.

4. Yiğınları ilgilendiren ekmek kavgası, ekmek alanında yürütülecek kavgayla değil, siyasal savaşımınla çözülecektir. Ekmekle siyasat birbirinden ayrı duruyorsa, bu geri bir durumdur. Zaten bu ikisinin bağını sergilemek görevimizdir. Ülkede devrimci durum varsa bu bağ başka türlü sergilenir, gericiilik dönemiye başka türlü sergilenir.

Bugün Türkiye’de yiğınlar faşist anayasayla ilgilenmiyorlarsa, bu, faşist yönetim ekonomik şiddetle yiğınları siyasetten uzak tutmayı başarmış demektir. Bizim izlememiz değil, değiştirmemiz gereken bir durumdur. Kaldı ki, Türkiye’de durum böyle de değildir.

Gericiilik döneminde, “yiğınlar Duma’yla ilgilenmiyorlar, biz de bu platformdan yararlanmayalım” diyenlere karşı Lenin, Duma’yla ilgilenmeyip de daha yüksek siyasal konularla ilgileniyorlarsa iyi ama böyle değilse, bu yiğın kuyrukçuluğu olur, diyor:

“Eğer yiğınlar ilgisizse, Sosyal-Demokratlar (Komünistler—İ.S.) da ilgisiz olsunlar? Ama biz sosyalizme gitmek için yiğınlara yöneticilik eden bir partiyiz, yiğınların psikolojisindeki her değişimin ya da ruh halindeki her bunalımın peşine takılan bir parti hiç değiliz.” (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, İngilizce basım, c.15, s.295)

Referanduma katılmak düzeni meşrulaştırır görüşünün altında yatabileceğini düşündüğümüz dört yanlış anlayışı gördükten sonra, bu konuda kendi anlayışımızı kısaca yeniden özetleyelim:

Burjuva devletinin hiçbir biçimi işçi sınıfının, emekçilerin çıkarları açısından meşru değildir. Ama burjuvazi, devletini de kullanarak, çeşitli yollardan devletinin meşru olduğu izlenimini yaratır. Komünistler de, bu izlenimi bozmak, gerçekleri yiğınlara açıklamak, yiğınları bilinçlendirmek için burjuva devletinin şu ya da bu kurumundan, işleyişinden yararlanırlar. Sorun hangi burjuva devlet biçiminin meşru olduğu değil, hiçbirinin meşru olmadığını yiğınlara anlatabilmek için varolan olanaklardan yararlanmaktır.

Burjuva devletinin bir platformundan yararlanmayı *ilkesel düzeyde* reddetmek, en geniş yiğınlara doğruları duyurmayı ve somut sergilemeyi reddetmek demektir. Yiğınları burjuvazinin etkisine terk etmek demektir.

Somut olarak, burjuva devletinin bir kurumundan yararlanmamak için, açık sınıf savaşımının ülke çapında ana ilgi odağı durumuna gelmesi gerekir. Önemli bir azınlık bile hâlâ burjuva devletinin seçimini ya da referandumunu en yüksek siyasat sahnesi olarak görüyorsa, yine, bu sahneden yararlanmak gerekir. Bu sahneden yararlanmamak için, ancak gözlerin büyük çoğunluğuyla çevrildiği başka, daha yüksek bir siyasat sahnesinin bulunması gerekir. O zaman boykot önerilir.

Boykot, Lenin’in deyişiyle, bir kurumun gericiilik derecesiyle bağlı olarak verilecek karar değildir. Ülkedeki sınıf savaşımının durumuyla bağlıdır. (Lenin, c.13, s.18)

Gericiilik döneminde, ülkede siyasal savaşım ağır baskı altındaysa, yiğınların siyasatla ilgilenmesi türlü şiddetle engellenmek isteniyorsa, yine burjuva devletinin kurumlarından yararlanılır.

Gericiilik döneminde Lenin, komünistlerin Oktobrist-Kara Yüz azılı gerici Duma’yı, “*kendi öz amaçları için*, devrim ve sosyalizm fikirlerini yaymak için” kullanmaları gerektiğini defalarca vurgulamıştır. (Lenin, c.16, s.35)

Kısacası, burjuva devletinin bir kurumundan yararlanmanın o devleti meşrulaştırmaması için gerekli olan, burjuva devletinin hiçbir biçimini meşru bulmamak, yaralandığı zaman bu gerçeği sergilemek amacıyla yararlanmak, burjuva devletinin meşruluğuna ilişkin yanlış yüksek sınıf savaşlarıyla zaten yıkılmışsa hiç yararlanmamaktır.

Bugün Türkiye’de faşist cuntanın anayasa referandumunu, katılınması ve yararlanılması gerekli bir platformdur.

Böyle olduğu için binbir türlü yasak getiriyorlar. Ama biz hem faşist anayasa, hem getirilen yasakları sergilemek, gerçekten demokratik bir anayasa istemiyle, anayasa kavgasını devrim savaşımına bağlamak zorundayız. Faşist cuntanın anayasa tartışması ve referandumunu oyun olarak değerlendiriyorsak, seyirci kalmak yerine oyunu bozmalıyız. Referandumdan, Lenin'in deyimiyle kendi öz amaçlarımız için, devrim ve sosyalizm fikirlerini yaymak için yararlanmalıyız.

Burada bir somut konuya daha değinmekte yarar vardır. Referanduma katılmak karşısında şu fikri getirenler oluyor: Nasılsa cunta hayır da çıksa, evet çıktı der.

Kuşkusuz ki cunta bunu yapar ve hatta "yapmak zorunda kalacağı" da benziyor. Ama "yararlanmak" derken vurgulanan bir anlayış vardır. Oy sayısından yararlanmak değil, seçim platformundan, yığınları bilinçlendirmek için yararlanmak. Biz, cuntanın yıkılmasını hayır oylarına bağlayan bir anlayışla referandumdan yararlanmayacağız.

Kaldı ki, hayır oyları çoğunluktaysa da cunta evet çıktı derse, görünümde cuntanın dediği olacak ama işin özünde cuntanın anayasasına hayır demiş bir halkın varlığı, değişmez bir gerçek olarak kendini sürekli hissettirecektir. Cunta evet çıktı dese de, karşısında hayır gerçeğini bulacaktır.

2. Anayasa mı devrim mi açmazı

Anayasa ve referandum konusundaki tutumlara baktığımız zaman çeşitli tutumlar ama tek bir açmaz görüyoruz. Bu açmaz "anayasa savaşımı mı devrim mi" diye beliriyor. Çeşitli hareketler buna çeşitli yanıtlar getiriyorlar. Kimisi "devrim değil anayasa savaşımı" diyor, kimisi "anayasa değil devrim" diyor, kimisi iki tarafın da gönlünü almaya çalışıyor.

Yanıtlarda çeşitlilik de olsa, gerçekte bu ortak açmazı yaratan ortak bir anlayış vardır. Bu ortak anlayış, demokrasi savaşımını reformist yanışımla ele almaktır. Bu anlayışı herkes paylaşıyor ama, kimisi bugün için bunu seçiyor, kimisi bugün bu olmaz diyor. Bugün bunu seçenler, ötekileri devrimi demokrasinin karşısına koymakla suçuyorlar ama demek istedikleri, "devrim dersiniz dostları kaçıracaksınız" dir. Bugün devrimi seçenler de karşı tarafı düzeni meşrulaştırmakla suçuyorlar. Bunların en açık sözlü temsilcileri, aynı mantığı uzatıp anayasa tartışmasına ve referandumda her türlü katılım düzeni meşrulaştırmaktır diyorlar çünkü başka türlü bir katılım kavramı yoktur.

Gerçekte anayasa mı devrim mi diye bir açmaz yoktur. Ortada iki ayrı savaşım yoktur. Anayasa referandumu oluyor. Devrim kavgamız bu alanda, gerçekten demokratik bir anayasa için demokratik devlet, bunun için de devrim kavgası olarak biçimleniyor.

**Çağımızda
demokrasinin sahibi
işçi sınıfıdır.
Faşist diktatörlüğe
ne kadar karşı
olursa olsun,
hiçbir burjuva
muhalafet
faşist anayasaya
karşı gerçekten
demokratik
bir anayasa savunamaz
çünkü kendisi
demokratik bir
devletten korkar.**

Bu kavgada bizim yapacağımız, nasıl bir anayasa istediğimizi anlatırken, bunu yalnızca faşist cuntanın değil, onun burjuva muhaliflerinin de kabul sınırlarını dikkate alarak saptamamaktır. Zaten tutarlı demokratik bunu gerektirir. Anayasa kavgasını devrime bağlamanın anahtarı da buradadır.

Bugün bir anayasa tartışması yürüyor. Buna ya burjuvazi arasında tartışma diye burun bükülüyor, anayasa değil devrim deniyor. Ya da bunda bir umut görülüyor, devrim değil anayasa diye sol yanından burjuva muhalafete sızılmaya çalışılıyor. Oysa, bugün faşist diktatörlüğün baskı ve zorbalığını, bilinç bulanıklığıyla besleyen ana odaklardan biri bu burjuva muhalafettir. Bu muhalafetin kendisinin anti-demokratik özünü sergileyememek, yığınları onun etkisine, ve onun aracılığıyla faşist diktatörlüğün etkisine açık bırakmak demektir.

Biz gerçekten demokratik bir anayasa kavgasını yükseltmezsek, bunun kaçınılmaz sonucu Bülent Ecevit'in, hatta neredeyse Nazlı Ilıcak'ın demokrasisi şampiyonu(!) olmasıdır. Böyle demokrasi şampiyonlarının kılavuzluğunda hangi yoldan gidileceği, kaç yılın pratiğiyle ortadadır. Kendileri tutuklanıyorlar ama, yığınların faşist diktatörlüğe karşı parmak oynatmasını bile öngörmüyorlar. Bu doğaldır ama bunun doğal olduğunu, şu anayasa konusuyla

bağlı olarak da yığınlara sergilemek gerekir.

Biz, dolu dizgin demokratik işleyişleri içeren, tüm devlet görevlilerinin seçimle geldiği ve istendiğinde geri çekildiği, halkın tüm devlet işlerine aktif ve yığınsal olarak katıldığı, tüm demokratik hakları içeren, ulusların ayrılma hakkını, ayrılmak istemezlerse özerkliği sağlayan gerçekten demokratik bir anayasa istiyoruz. Böyle bir anayasa demek gerçekten demokratik bir devlet demektir. Bu ise devrimle elde edilebilir.

Gerçekte en geniş demokrasi bile tek başına kapitalizmi yıkamaz. Ve bizim istediklerimiz de yığınların devlet işlerine aktif katılımını içeren demokratik işleyişlerden başka birşey değildir. Ama görelim bakalım hangi burjuva muhalif bunu savunuyor. Bunca "muhalafet" yapıyorlar ama daha gerçekten demokratik bir anayasa maddesi bile savunan çıkmadı.

Evet burjuvazi içinde faşist cuntaya karşı olanlar var ama bunlar yalnızca kendileri karşı olsunlar, yığınlar faşist diktatörlüğe karşı bir hareket yapmasın istiyorlar. Yürüttükleri muhalafetle, muhalafet yapan var rahatlığı yaratarak, yığınların faşist diktatörlüğe karşı savaşımına engel oluyorlar.

Burjuva muhalafetten başka türlü de beklenemezdi. Evet, hiçbir demokratik işleyiş tek başına kapitalizmi yıkamaz ama hiçbir demokratik işleyiş de yaşamda tek başına ele alınamaz. Burjuvazinin önerdiği demokratik işleyişler, onun sömürücü niteliğinden bağımsız ele alınamaz. Sömürsünü sorunsuz sürdürmek isteyen bir sınıf, hele ki işçi sınıfının devrimci hünerini çoktan kanıtlamış olduğu bir çağda, yığınların devlet işlerine katılımını getirecek gerçekten demokratik işleyişleri savunamaz. Çünkü bu işleyişler artık onun açısından da tek başına ele alınamaz, artık ancak devrimci işçi sınıfının güçlü varlığı ile birlikte ele alınabilir.

Çağımızda demokrasinin sahibi işçi sınıfıdır. Faşist diktatörlüğe ne kadar karşı olursa olsun, hiçbir burjuva muhalafet faşist anayasaya karşı gerçekten demokratik bir anayasa savunamaz çünkü kendisi demokratik bir devletten korkar.

Gerçekten demokratik bir anayasayı ancak işçi sınıfı getirebilir. Demokratik bir devlet burjuvazi için korkulu rüyaysa, işçi sınıfı için bir zorunluluktur. Demokrasiyi sonuna kadar, tam geliştirmeden işçi sınıfı komünizme ilerleyemez.

Faşist anayasaya referandumda hayır demekle kalmayalım, kavgada gerçek demokrasiye evet diyelim.

Yaşasın devrim!